

הנושא הנלמד

כללי 'חילול' שבת עבור
חולה שיש בו סכנה

חולה שיש בו סכנה – דברי אדה"ז

דברי אדמו"ר הזקן:

מי שיש לו חולי של סכנה מצוה לחלל עליו את השבת והזריז הרי זה משובח והשואל הרי זה שופך דמים והנשאל הרי זה מגונה שהיה לו לדרוש ברבים שמותר

ואפילו ספק נפשות דוחה את השבת שנאמר אשר יעשה האדם וחי בהם מה תלמוד לומר וחי בהם כלומר ראה שיהא חי ודאי בעשיית המצות ולא שיבא על ידי כך לידי ספק סכנה.

ומכל מקום אפילו בודאי סכנה אין מחללין אלא ברפואה שהיא ידועה לכל או על פי מומחה וכשהיא רפואה ידועה אף שאין ידוע אם זה יתרפא בה אם לאו מחללין מספק:

שלחן ערוך אדה"ז

חולה שיש בו סכנה – דברי אדה"ז

דברי אדמו"ר הזקן:

אם לא רצה החול[ה] לקבל התרופה שאינו רוצה שיחללו עליו שבת כופין אותו שהיא חסידות של שטות:

כל הזריז לחלל שבת בדבר שיש בו סכנה הרי זה משובח אפילו אם מתקן עמו דבר אחר כגון שפירש מצודה להעלות תינוק שנפל לנהר וצד עמו דגים וכן כל כיוצא בזה:

אמדהו הרופאים שצריך גרוגרת אחת ורצו עשרה והביאו לו כל אחד גרוגרת כולן פטורין ויש להם שכר מאת ה' אפילו הבריא בראשונה:

שלחן ערוך אדה"ז

חולה שיש בו סכנה – דברי אדה"ז

דברי אדמו"ר הזקן:

ואם רופא אחד אומר צריך חילול ורופא אחד אומר אין צריך חילול מחללין שכל ספק נפשות להקל.

ואפילו אין שם רופא מומחה אלא שאחד אומר שהוא מכיר בחולי זה ונראה לו שהוא צריך חילול מחללין על פיו כי כל בני אדם חשובין מומחין קצת וספק נפשות להקל (ואפילו אם אומר שיש להסתפק שמא הוא צריך לחילול מחללין והוא שאומר שהוא מכיר חולי זה) ומכל מקום אינו נאמן להכחיש את המומחה האומר שאין צריך חילול אפילו אם זה אומר שבודאי צריך חילול וכל זה בישראל אבל סתם נכרים שאינם רופאים אין מחזיקים אותם כבקיאים לחלל שבת על פיהם כשאין שם ישראל המכיר חולי זה

שלחן ערוך אדה"ז

מה מותר לעשות – לחולה שיש בו סכנה

אפיי חשש סכנה ואפיי ס"ס יש לחלל שבת, והיינו דווקא בדבר שביום חול חוששים לו ולא לסתם חששות רחוקות

אפיי להצלת חיי שעה יש לחלל שבת.

יש לחלל שבת גם כשסיכויי ההצלחה קלושים ביותר

למעשה מחללים שבת אף להצלת חיי עובר

גם עבור עובר שנולד לפני הזמן, מחללים שבת כשאשפר להצילו.

עבור מי מחללים
שבת

מה מותר לעשות – לחולה שיש בו סכנה

מחללים שבת להצלת אין שומרי תו"מ אף שנאמר 'מורדין ולא מעלין'.

חילול שבת לצורך הצלת חיי נכרים – שאלה שתלוי במציאות.

אין שום היתר לחלל שבת לצורך הצלת רכוש [שריפה]

אפיי מי שחילל שבת בטעות, ונמצא שכלל לא היתה סכנה, יש לו שכר מאת השם

עבור מי מחללים
שבת

מה מותר לעשות – לחולה שיש בו סכנה

כל מה שנדרש לעשות כדי שלא יסתכן מותר לעשות

טיפול שרגילים לעשות לחולה אך אין במניעתו חשש סכנה כגון:

הדלקת חימום

רישום בתיק הרפואי

הזרקת תרופה להקלת כאב/ טשטוש וכו' –

יש לעשות ע"י נכרים.

ואם אין נכרים רשאי לעשות זאת ע"י יהודי

[וטוב שיעשה בשינוי]

פעולות שאינן פיקוח
נפש

מה מותר לעשות – לחולה שיש בו סכנה

הדלקת האור:

. באם זה צורך רפואי מותר

אם זה להרגעת החולה נכון שיעשה בשינוי.

פעולות שאינן פיקוח

נפש

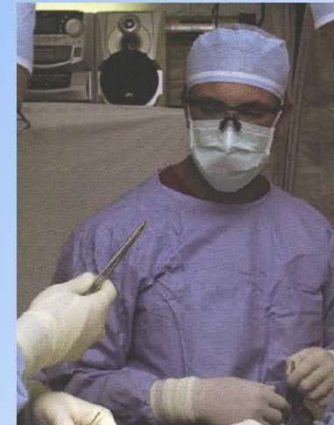
מה מותר לעשות – לחולה שיש בו סכנה

כשמחללים שבת לצורך הצלת נפשות,
אין לעשות זאת ע"י נכרים ולא ע"י קטנים.
– כדי שלא יבואו להקל בחשש סכנת נפשות.

הרוצה להציל ע"י נכרי יגלה לרבים באותו פעם שיש היתר
לישראל עצמו אלא שהנכרי הוא מזומן' כאן.

באם ניתן לעשות את הרפואה ללא חילול שבת ואין כל סכנה
להמתין לכך, ימתינו ויעשו בלי חילול שבת 'ששבת דחוייה'.

ע"י נכרי או קטן

מה מותר לעשות – לחולה שיש בו סכנה

באם ניתן למעט באיסורים, ראוי למעט.
בתנאי שזה לא יביא לעיכוב בטיפול הרפואי

דוגמאות:

להתקשר בשינוי, אין לנתק בגמר השיחה,
כשזקוקים לכתוב, יעשה ביד 'שמאלי' באם
אפשר.

העדפת זריקה תת עורית על זריקה לווריד.

מנורה ברכב.

מיעוט חילול שבת

מה מותר לעשות – לחולה שיש בו סכנה

באם ניתן יש למעט בכמות האיסור:

דוגמאות:

לקטוף תאנה אחת ולא שתיים

מתג שמדליק נורה אחת ולא שתיים

יש לבשל רק את הכמות הנדרשת

לטלטל ברה"ר /תחומין רק את הנצרך.

מיעוט בכמות

מה מותר לעשות – לחולה שיש בו סכנה

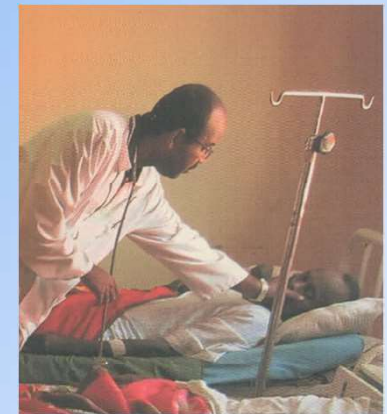
חולה שיש בו סכנה הזקוק לטיפול שמונה ימים

חולה הזקוק לדיאליזה – נכון שיסדר את הטיפולים כך
שלא יזדקק לעשותם בשבת.

כפשוט שהאם הנ"ל יביא לעיכוב / סיכון
– מותר לעשות בשבת.

באם החולה המסוכן דורש דבר הקשור בחילול שבת,
ואיננו נוגע ממש לרפואתו
– 'ליתובי דעתיה' – מותר רק דרבנן.

טיפול מתמשך

כיצד ניסע לבית הרפואה

כאמור יש למעט באיסורים, כל עוד שזה לא מסכן לפיכך
באם נוסע ברכבו שלו, באם יכול עליו להקפיד:

בנסיעה:

לא ידליק אורות

לא יאותת,

ישתדל לנסוע
לאט, באופן כזה
שלא יזדקק
לעצור ברמזור

נסיעה ברכב

כיצד ניסע לבית הרפואה

בגמר הנסיעה:

לא יכבה את האורות של הרכב

יעמיד את הרכב במקום בו זקוק החולה ואיננו רשאי להעבירו לחניה [אא"כ זה עלול לגרום לסכנה],

יכבה את הרכב ע"י נכרי, באם אין נכרי יש מקום להתיר בשינוי

טלטול המפתח – מוקצה.

אין לטלטל בתוך הרכב חפצים שאינם הכרחיים.

נסיעה ברכב

כיצד ניסע לבית הרפואה

מכיון שמאוד קשה להקפיד על כל הני"ל, לכן:

- (1) באם אין הדבר בהול כ"כ,
- (2) יש מעט שהות שאיננה מסכנת.

טוב שיזמין נהג נכרי שיסיע אותם

באם המצב בהול – יזמין אמבולנס.

כל האמור בזה, הוא רק באם ההתעסקות בזה לא תגרום לסכנה, באם מחמת המחשבה על כל הני"ל יגרם בלבול שמסכן חיים, יסע כדרכו בחול.

נסיעה ברכב

כיצד ניסע לבית הרפואה

המסיע חולה בשבת

אסור לו לחזור לביתו, באם זה קשור בחלול שבת

מי שהסיע חולה לבית רפואה, שמחוץ לתחום,
מותר לו ללכת כאנשי העיר שהגיע אליי.

מתנדב של הצלה, גם הוא לא יחזור לביתו בחילול שבת, אא"כ
זקוקים לו שם למניעת סכנת נפשות

צוות רפואי לא יחזור לביתו, אך ע"י נכרים מקלים בזה.

הנהג

נסיעת מלווה לבית הרפואה

כאמור לעיל, דברים שאינם אלא ליישב את דעתו של החולה, אין היתר לעשותם בחלול שבת, אא"כ נעשים ע"י נכרים – ולכן צ"ע האם מותר למלווה להצטרף לחולה?

באם לולא שיצטרפו אליו, יש חשש שמצבו הנפשי הירוד יגרום לסכנה, מותר להצטרף אליו.

י'אבל מ"מ לדינא כיון דמצינו ביולדת שעלולה להסתכן מחמת פחד מי הוא שיכול לסמוך על חילוקים בחשש פקוח נפש ולכן אם אומרת שהיא מתפחדת אף אחרי שמסבירין לה שאין מה לפחד ליסע בעצמה יש בזה חשש פקוח נפש וצריך הבעל או האם ליסע עמהי [שו"ת אגרות משה אורח חיים חלק א סימן קלב].

נוסע מלווה

נסיעת מלווה לבית הרפואה

בימנו כאשר יש עומסים רבים בבתי הרפואה בודאי שהגעת בני המשפחה חשובה ביותר. דאם לא כן עלולים הרופאים להזניח את מצבו.

לכן למעשה מותר ללוות חולה, ויתרה מכך אף מותר לנסוע בנפרד כדי להיות לעזר לחולה שנזקק לאשפוז, ביודענו שנוכחותנו תשפר את הטיפול בו.

נוסע מלווה

רפואה 'סגולית'

אדמו"ר הצ"צ האריך בשאלה זו – בשו"ת צ"צ או"ח סי' לח.

1. הביא שזה לכאורה מחלוקת רמב"ם רש"י.

2. למעשה באם זה רפואה בדוקה ג' פעמים – בודאי שמותר

3. באם איננה בדוקה – אך רגילים לעשותה מותר
לדעת הרב המגיד.

רפואה 'סגולית'

רפואה 'סגולית'

4. לכן יש מקום להקל בדבר שידוע שמועיל או עכ"פ שרגילים לעשותו.

להעיר ממש"כ הכלי חמדה :

"בעל שפת אמת השיב לאחד שהפציר בו שיתן לו סגולה לצורך חולה ר"ל ואמר לו כבר כתבה תורה הסגולה היותר טובה היינו 'והייתם לי סגולה', והיינו לשמור את דברי התורה היא הסגולה האמתית כל צרה שלא תבא וזהו רפואתה. משא"כ רפואות וסגולות שהם ח"ו לעבור על דברי תורה"

רפואה 'סגולית'

'חלול שבת' כדי לבקש את ברכת הרבי

א. הרב שלמה קלוגר [שו"ת ובחרת בחיים] – אין כל היתר לחלל שבת בזה, אפי' באיסורי דרבן, "שלא הותר חלול שבת רק לצורך רפואה שהיא בדרך הטבע, אבל לא בדרך נסיי ותפילה לא הותר בשום אופן"

ב. חתן הרה"ק שר שלום מבעלזא – מותר לחלל שבת כדי לבקש את ברכת הצדיק, "מטעם שלא תטרוף דעתו של החולה".

ג. לכאורה ע"פ דברי הצ"צ הנ"ל – באם זה צדיק שחזקה שתפילתו מתקבלת, שוב ה"ז בגדר רפואה בדוקה – ומותר לחלל עבורה שבת.

ברכה מהרבי

באיזה מצב מחללים שבת

ישנם מצבים שחז"ל הגדירו כסכנה:

1. מכה [מכה ממש או דלקת] של חלל - באברים הפנימיים מהשיניים לפנים. – אא"כ יודעים שאין סכנה בדבר.

2. מכה [מכה/שבר/דלקת] שעל גב [כף] היד או על גב [כף] הרגל

”כל האמור לעיל יש להבין מדוע אנשים ואפי' החרדים לדבר די' אינם מקפידים לחלל את השבת לפי הצורך על כל פצע או מכה שעל גב היד או רגל והלא בדבר שחז"ל הגדירו כמסוכן וכמכה של חלל?” “נשתנו הטבעים”.

מצב סכנה

באיזה מצב מחללים שבת

ישנם מצבים שחז"ל הגדירו כסכנה:

3. מי שבלע עלוקה, או שנשכו כלב 'שוטה', או אחד מהזוחלים שספק ממיתים.

4. מכה מחמת ברזל [היינו שיש חשש הרעלה מן החלודה].

5. קדחת –

6. החושש בעיניו- ייש סכנה שאם תפקע העין ימות שמאור העין תלוי בלב'.

מצב סכנה

חולה שיש בו סכנה

מקרים, מתוך – "שמירת שבת כהלכתה"

א. חום גבוה באופן ניכר עם הרגשה רעה וטרם נקבעה סיבת החום.

ב. חום אפילו לא גבוה אצל תינוקות וזקנים, וכן אם הוא נובע ממחלה בריאות או באבר פנימי אחר ואנשים רגילים לחשוש בכגון זה קצת לסכנה.

ג. כאב פנימי חזק שסיבתו אינה ידועה, והוא מעורר חשש למחלה רצינית. וכן פצע שבפנים הגוף, דהיינו מן השיניים ולפנים. שטף דם פנימי.

חולה שיש בו סכנה

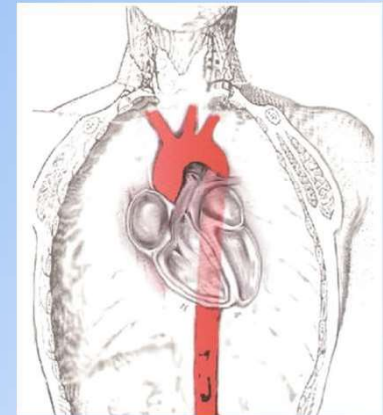
חולה שיש בו סכנה

מקרים, מתוך – "שמירת שבת כהלכתה"

ד. שטף דם עורקי או ורידי
(להבדיל מדליפה ורידית איטית שנפסקה לאחר לחץ של כמה דקות במקום הפצע)

ה. שבר פתוח או שבר עם תזוזה. כש"ג שבר בגולות עמוד שדרה או שבר פנימי אחר

חולה שיש בו סכנה

חולה שיש בו סכנה

מקרים, מתוך – "שמירת שבת כהלכתה"

ו. פצע עמוק או חתך עמוק שנגרם על ידי סכין או כלי ברזל אחר. מכה חזקה מברזל או מחפץ כבד כגון אבן. חתך שעלול להזדהם. פצע שזוהם על ידי אדמה או על ידי כל דבר אחר המזהם, וכל מכה אשר יכולה להביא לידי סכנה אם לא יטפלו בה כראוי.

ז. מכה על גב היד או על גב הרגל כשיש חשש לפגיעה בכלי הדם.

חולה שיש בו סכנה

חולה שיש בו סכנה

מקרים, מתוך – "שמירת שבת כהלכתה"

ח. פצע מזוהם שגורם לנפיחות, או שגורם לדלקת בבלוטות הלימפה מאחורי האוזן, בבית השחי, במפשעה או בצוואר, וכן פצע שנמשך ממנו קו אדום ויש חשש לזיהום.

ט. מחלה באחד מאברי הגוף, אם יש לחוש שעלולה להתפתח סכנה לכל הגוף, כגון חטט (פורונקל) גדול, או אפילו קטן אם הוא בפנים מן השפתיים ולמעלה, וגם יש חוס.

חולה שיש בו סכנה

חולה שיש בו סכנה

מקרים, מתוך – "שמירת שבת כהלכתה"

י. מכת חום או מכת שמש, כוויות חמורות שנגרמו מן השמש, ממים רותחים או מאש, וכן כוויה מחומר כימי, וגם כוויה אצל תינוקות וזקנים, ואף אצל כל אדם במקומות רגישים בגוף כמו בפנים בכף היד או בפרקים.

יא. עקיצה של צירעה או של דבורה וכיו"ב אצל אדם הסובל מרגישות לסוג עקיצה זו.

חולה שיש בו סכנה

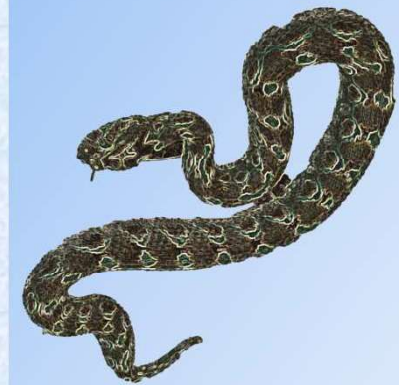
חולה שיש בו סכנה

מקרים, מתוך – "שמירת שבת כהלכתה"

יב. נשיכת כלב נחש עקרב נשיכת בעלי חיים אחרים כגון סוס וחמור שלגביה קיים חשש שהיא מסוכנת.

יג. הרעלה כגון על ידי שתיית נפט או דטרגנטים למיניהם או על ידי בליעת פרי מורעל צמח ארסי כדורי נפתלין כדורים מכל סוג שהוא בכמות גדולה וכן אם אכלו תרופות בכמות לא ידועה ונגרמה הרעלה או שאכלו רעל עכברים. וכן בליעת מחט ובליעת כל גוף חד אחר.

חולה שיש בו סכנה

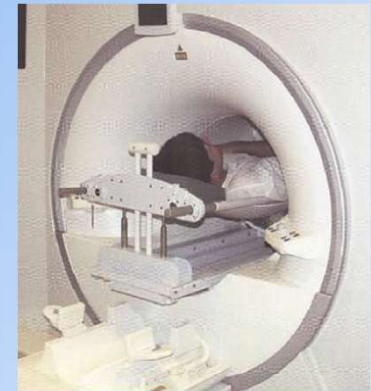
חולה שיש בו סכנה

מקרים, מתוך – "שמירת שבת כהלכתה"

יד. איבוד הכרה הלם או חשש להלם כגון בשל נפילת משא
כבד על אדם או מפאת כאב חזק ביותר. או בשל אסון כבד או
פיגוע או מחמת מכת חשמל.

טו. קוצר נשימה פתאומי וכן אובדן ראייה פתאומי או שיתוק
פתאומי נכה.

חולה שיש בו סכנה

חולה שיש בו סכנה

מקרים, מתוך – "שמירת שבת כהלכתה"

טז. אירוע מוחי או התקף לב אפילו קטן ביותר, ואפילו לזמן קצר, וכן כאבים או מיחושים בחזה היכולים להיות סימנים להתקף לב.

יז. חוס נמוך בצורה קיצונית מהרגיל אצל אדם לפי טבע גופו.

יח. היולדת בשעת הלידה ובמשך שלושת הימים הראשונים א חרי גמר הלידה

חולה שיש בו סכנה

